

İstanbulun Özellikleri 1

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2024 12:55 -

Birkaç hafta önce Kubbealtı Vakfında yaptığım konuşmada, İstanbul kültürüne, medeniyetine, görgüsüne, terbiyesine, âdâbına, inceliğine, mürüvvetine ve nezaketine sahip kimselerde 250 kadar hasletin ve meziyetin bulunduğunu söylemiş ve kısmet olursa bunların bir listesini yapacağımı beyan etmiştim. Aşağıda bunlardan 59'unu sıralamış bulunuyorum. Daha sonra diğerlerini de düşünüp arayıp bulup listeyi tamamlamaya çalışacağım. Şu hususu da arz edeyim: İstanbulun tabakaları; avammı, havassı ve ehassü'l-havassı vardır. Aşağıda saydığım faziletlerin bazıları avama, bazıları havassa, bazıları ehassü'l-havassa ait olabilir. Bu fazilet ve meziyetleri kitaplardan ve gerçek İstanbulluları görüp tanıyarak öğrenmiş bulunuyorum. Bendenizde bu

kemalâtın bulunduğunu iddia edecek kadar akılsız ve idraksiz değilim. Çok okuyan, hasbelkader hayli insan tanımış olan değersiz bir vatandaş olarak birikimimi arz ediyorum. İnşallah birkaç gence faidem dokunur, hizmetim olur. (Bazı maddelere itiraz eden çıkabilir. Lütfen tartışmayalım, fakirin cehaletine versinler.)

1. Terbiyeli, kibar, medenî gerçek bir İstanbullu ben kelimesini çok kullanmaz, onun yerine bendeniz veya fakir der. İstanbul kültür ve âdâb-ı muaşeretinde sık sık ben demek çok ayıptır, büyük bir nakisedir.
2. Benim evim demez, fakirhane der.
3. Sizin eviniz demez, devlethaneleri der.
4. Baban anan nasıl diye sormaz, pederiniz beyefendi, valideniz hanımefendi nasıllar diye sorar.
5. Çeşitli konularda yazılı olarak (mektupla ve mail ile) teşekkür eder. Meselâ: "Dünkü nazik davetiniz ve ikramlarınız için çok teşekkür ediyorum. Sohbet çok faydalı ve zevkli oldu. Hiç unutamayacağım saatler geçirdim..." Davet sahibi de misafirlerine ayrı ayrı "Fakirhaneyi lutf edip teşrifinizden dolayı size minnettar ve müteşekkirim..." mealinde mektup yazar.

İstanbul'un Özellikleri 1

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Cuma, 19 Nisan 2024 12:55 -

6. İstanbul'un en çok kullandığı kelimelerden biri efendim'dir. Nasılsınız efendim?.. Teşekkür ederim efendim... Saat kaç efendim?.. Saat beşe çeyrek var efendim..."

7. İstanbullu, iki öğün yemeği atlamış ve açlıktan başı dönmüş durumda olsa bile, sofraya sakın sakın oturur, sanki hiç aç değilmiş gibi ağır ağır sakın sakın yer. Gözlerini faltaşı, ağzını faras gibi açıp çılgınca yemez. (İstisna: Bir yerde misafir ise ev sahibine hürmeten istiğnada ölçülü olur.)

8. İstanbullu oturduğu evin caddeye veya sokağa bakan balkonuna çamaşır asmaz. Kadın çamaşırlarını başkalarının göreceği yerde kesinlikle kurutmaz.

9. Genç İstanbullu toplu taşıma vasıtalarında yaşlılara, çocuklu kadınlara yer verir. Onlar ayakta iken kendisi kesinlikle oturarak seyahat etmez.

10. İstanbullu sokakta, meydanda, çarşıda pazarda açıkta yemez ve içmez.

11. Dondurmacıdan bir külah dondurma almış, sokakta herkesin arasında inek gibi yalayarak yiyor... İstanbullu böyle bir kabalık ve mürüvvetsizlik yapmaz.

12. İstanbul terbiyesine sahip kadın ve kızlar sokakta, toplu taşıma vasıtalarında, yabancıların arasında çingiraklı kahkahalarla gülmez, hattâ dışarıda hiç gülmez.

13. Hakiki İstanbul görgü ve terbiyesinde sokak veya caddedeki kadın ve kızlara adres veya başka bir şey sormak çok ayıptır ve laf atmaktır.

14. Hakikî ve görgülü İstanbullu evde veya dışarıda yediği yemekleri ve tatlıları başkalarına anlatmaz. Çok yakın dostu veya akrabası ise "Evvelki gün çok enteresan bir lokanta keşf ettim, inşallah birlikte gidelim..." şeklinde bahs edebilir.

İstanbul'un Özellikleri 1

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2024 12:55 -

15. İstanbullu nasıl telefon eder? İlk defa bir yeri arıyorsa, numarayı çevirir, açılınca hemen, karşı taraf Müslümansa selamün aleyküm, çağdaş ise iyi günler der ve kendini tanıtır "Ben Âbid Yurdunusever, Kazım beyefendi (veya bey) ile görüşmek istemiştım..." der. Numarayı çevirdikten sonra "Ora nere?... Numarayı tekrar edin!.." gibi aptalca sorular yöneltmek kabalık ve bedeviliktir.

16. İstanbullu bir kapının zilini bir kere çalar. Aynı anda birkaç kere zile basmaz. Kapı açılmazsa bir iki dakika bekler, tekrar çalar, yine açılmazsa geri döner. Durmadan zile basmak, kapıyı yumruklamak çok ayıptır.

17. İstanbullu (bu telefon devrinde) randevu almadan ziyarete gitmez.

18. İstanbullu, ziyarete gittiği yerde (binde bir zaruret olmadıkça) tuvalete gitmez, abdest tazelemez. Dindar bir kimse ise, abdestli olarak gider.

19. İstanbul kültürünü ve ruhunu aksettiren iki özellikten biri eski sadaka taşlarıdır. Bir yol kenarında üstünde el sokacak kadar delik bulunan içi oyuk bir taş. Geçenler içine para atmış. İhtiyacı olan fakir ve yoksul da elini sokar bir miktar almış. Tamamını almamış... Eski taş binalardaki kuş yuvaları da İstanbul kültürünün ve merhametinin bir sembolüdür.

20. İstanbullu bir Müslüman, dindar ve namazlı bir kimse ise başı açık namaz kılmaz, ibadet esnasında başında mutlaka İslamî bir serpuş, takke, imame bulunur. Başı açık olarak namaz kılmak bedevîliktir. Başın örtülü olması sünnet ve edebittir.

21. Bir lokantada yemeğe davet edilen İstanbullu, yemek listesindeki en pahalı yemeği söylemez. En ucuzunu da istemez. En pahalısı olmamak şartıyla iyi yemeklerden birini söyler. Tatlısının üzerine kaymak istemez. Her hâl ü kârda mutedil olur. Yemek esnasında hem ayran, hem şerbet içmez.

22. Ramazanlarda, orucu açıp birkaç lokma aldıktan sonra akşam namazı cemaatle eda edilir, ondan sonra yemek yenir.

İstanbul'un Özellikleri 1

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Cuma, 19 Nisan 2024 12:55 -

23. İstanbullu edebî, yazılı, zengin Türkçe bilir. Konuşurken ve yazarken yanlış yapmaz.

24. İstanbullu faydasız, boş, mâlâyânî konuşmaz. Söylerse hikmetli ve lüzumlu şeyler konuşur ve söyler. Asla zevzeklik ve gevezelik yapmaz.

25. İstanbullu gıybet etmez, nemime yapmaz, insanların gizli ayıp ve günahlarını araştırmaz, istemeden öğrenirse bunları fâş etmez, gizler. O, ayıpları setr eder, başkalarının günahlarına karşı karanlık gece gibi olur.

26. Kibar İstanbullu ulan, yuh, be, aha oha, kral gibi kaba kelimeleri ve ünlemleri kullanmaz.

27. İnce ruhlu ve mürüvvetli bir İstanbullu kendine bir ziyafet çekmek üzere bir halk lokanta ve kebabçısına gitti. Parası var, niyeti karışık bir kebab yemek. İçeriye girdi, boş masa yok. Bir kişinin oturduğu bir masaya geldi, "Afiyet olsun efendim, müsaade eder misiniz?" diyerek izin istedi. "Rica ederim, buyurun" cevabını aldı oturdu. Göz ucuyla o kişinin yediğine bakar, kurufasulya ve pilav... Bizim ince ruhlu İstanbullu, o vatandaşın yanında, lüks sayılabilecek pahalı karışık kebaptan vaz geçer, daha mütevazı ve orta bir şey yer.

28. İstanbullu lâf olsun diye saçma sapan, dam üstünde saksağan, vur beline kazmayı cinsinden aptalca sorular sormaz. Soruları incelik doludur. Bana bir soru yönelt senin kim olduğunu söyleyeyim... Bir adamda veya kadında İstanbul terbiye ve kültürünün olup olmadığı, konuşmasından ve yönelttiği sorulardan anlaşılır. Bazı soruları sormak çok ayıptır.

29. İstanbul İslam kültür ve edebinde selamı önce küçük büyüğe verir. Hal hatır sormak, nasılsınız demek önceliği büyüğe aittir.

30. Kibar bir İstanbullu ziyarete gittiğinde yer gösterilmeden oturmaz.

31. İstanbullu yapmacık, câli hareket ve sözlerden, aşırılıklardan kaçınır.

İstanbulunun Özellikleri 1

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Cuma, 19 Nisan 2024 12:55 -

(devam edecek)

31. 10. 2012

Mehmet Şevket EYGİ - MİLLİGAZETE